

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ЯК ЕТАП ПОБУДОВИ ОСОБИСТОЇ УСПІШНОСТІ

Новицький Юрій

Національний технічний університет України
„Київський політехнічний інститут”, м.Київ

Резюме. Представлена структура етапів побудови можливої успішності в видах діяльності людини через формування культури здоров'я особистості.

Ключові слова: здоров'я, культура, успішність, розвиток особистості.

Резюме. Новицкий Юрий. Формирование культуры здоровья как этап построения личной успешности. Представлена структура этапов построения возможной успешности в видах деятельности человека через формирование культуры здоровья личности.

Ключевые слова: здоровье, культура, успешность, развитие личности.

Annotation. Novitskij Yuriy. Health culture forming as a stage of personal success development. The performance of a structure of possible successfulness building stages in personal activities by personal health culture forming.

Key words: health, culture, successfulness, personal growth.

Актуальність. Сучасні вимоги до формування компетенцій молодих людей в якості майбутніх фахівців обраної професії а кінцевому підсумку приводять до необхідності вирішення двох основних глобальних задач: 1) формування системи зміцнення та збереження здоров'я молоді як необхідної умови розвитку нації в сучасних екоцидних умовах існування; 2) побудова акмеологічних мотивів особистості (професійного зростання та компетентності) в системі освіти та соціально-економічних перебудов країни.

Необхідність в формуванні оздоровчої системи не викликає сумніву у фахівців і, перш за все, вона ґрунтується на оптимізації фізичної

активності особистості з системним використанням змісту понять „фізична культура”, „спорт”, „здоров'я”.

Але процес набуття професійних компетенцій майбутніх фахівців на сучасному етапі розвитку професійної освіти розглядається та аналізується окремо від змісту поняття „здоров'я людини” і звужений до когнітивної сфери діяльності на основі емоційно-вольових проявів особистості.

Всім відоме висловлювання Сократа – „здоров'я – не все, але все без здоров'я – ніщо” найбільш лаконічно та змістовно відбиває важливість розгляду здоров'я, як феномена, що поєднує в той чи іншій мірі всі сфери життєдіяльності людини і це повинно визначати базовий рівень формування компетентної особистості через культуру здоров'я. В такому контексті особистісна компетентність відбивається на початковому її рівні в якості розуміння працездатності організму як акмеологічного фактора професійного зростання. І першим кроком набуття професіоналізму без визначення фахової спеціалізації повинен бути напрям набуття культури здоров'я молодих людей.

Таким чином це дає можливість розглядати питання професійної підготовки майбутніх фахівців через деталізацію змісту, по-перше, поняття „здоров'я людей”. Це найбільш дискусійне питання через діалектичність здоров'я в поєднанні форми та функції, стану та процесу, що викликає багатовизначеність поняття „здоров'я”.

По друге – через оволодіння здоров'язберігаючими технологіями або їх окремим компонентом в якості фізичних вправ. Це великий пласт вирішення теоретичних та методичних задач фізичного вдосконалення людини.

По третє – через визначення проблем та вирішення задач в сфері екстремальних проявів можливостей людини в формі змагальної діяльності в професійній галузі.

Мета дослідження: визначити основні етапи та зв'язок елементів структури акмеологічного формування особистісної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання роботи: 1. Визначити базові чинники початкового етапу акмеологічного зростання майбутніх фахівців. 2. Визначити систему основних чинників, що формують особистісну компетентність фахівця. 3. Сформуванати ієрархічну структуру елементів формування вищого рівня компетентності.

Результати дослідження. Аналіз визначень поняття здоров'я, яких надано авторами від десятків до сотень [3], дав змогу визначити три основні концептуальні положення про формування і забезпечення здоров'я людини – адаптаційне [4], біоенергетичне [2], і функціональне [1]. Але розглядаючи людину як відбиття всесвіту, неможливо відійти від діалектичного розуміння, що здоров'я поєднує в собі всі процеси природного існування, які носять характер взаємодії людини і всесвіту. Тому доцільно розглядати здоров'я взагалі і особистості, зокрема, як потенціал існування. Потенціал, що може бути більшим або меншим в залежності від факторів, які на нього впливають. І такий потенціал існування поєднує в собі і спроможності пристосувальних процесів, і рівень біоенергетичного обміну, і функціональні резерви органів і систем. Детальний аналіз визначення потенціалу існування дає змогу визначити основним чинником його змісту системну взаємодію резервів організму з ресурсами особистості.

Адаптаційні, функціональні та біоенергетичні резерви молодих людей забезпечуються їх фізичною активністю в системі здоров'язберігаючих технологій (фізичного виховання), а ресурс існування має генетичну основу особистості у взаємодії з її психічним ешелонам резервів.

Таким чином доцільно визначити базовим рівнем надбання компетенцій майбутнього фахівця - рівень, що відбиває реалізацію

початкового потенціалу існування людини – фенотипічно-адаптивний. Він визначає прояв генетичного потенціалу людини в залежності від пристосування до середовища існування і реалізації її генотипу в цілому, потребує розгляду положень, що визначають генотипічну та фенотипічну спадковість особи в її потенційному розвитку стосовно клімато-географічних, соціальних та екологічних умов.

Взаємодія складових фенотипічно-адаптивного рівня розвитку людини з середовищем існування формує в подальшому біологічний рівень її розвитку, який відбивається розкриттям біологічних задатків разом з біологічно обумовленими процесами життєдіяльності та адаптацією до соціуму. Він потребує формування компетенцій через розгляд чинників, що можуть реалізувати природні задатки в їх проекції на формування здібностей і через це задоволення біологічних та соціальних потреб, бажань та прагнень, співвідношення в прояві психічних властивостей особистості, що відбивається темпераментом. На цьому рівні можна розглядати основи формування психічного здоров'я людини.

Взаємодія фенотипічно-адаптивного та біологічного рівнів формування людини відбивається на наступному - особистісному рівні, рівні сформованості психічних процесів та прояву рис особистості, що дає змогу вести мову про її стан в узагальненому розумінні через соціальні та моральні критерії оцінки (рис. 1).

Сформованість особистості відбивається такими ознаками як креативність, мотивація (спонукання до дій через свідомі або несвідомі бажання, що формують поведінку), психічні якості (ступінь прояву психічних властивостей), характер як відбиття індивідуального образу та способу життя.

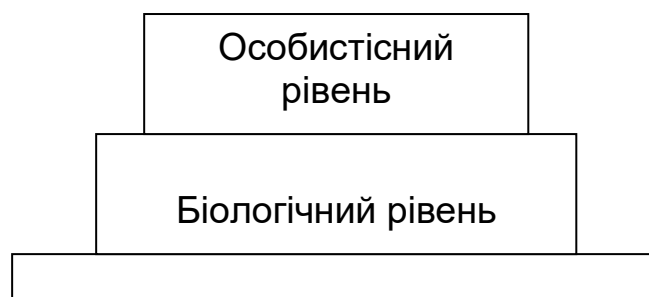

Рис. 1. Структура побудови компетенцій фахівця на етапі формування особистості людини.

Таким чином, на I-му етапі формування особистості закладаються фізичне та психічне здоров'я, що є необхідною основою в побудові компетенцій фахівця.

В подальшому в житті кожної людини настає II-й етап – етап набуття професіоналізму через його перший - професійний рівень. Він формується набутими психічними здібностями як регуляторами поведінки через освіченість, інтелект та фізичні спроможності. Освіченість відбиває ефективність навчально-виховного процесу, інтелект характеризується загальною здібністю до пізнання, розуміння та вирішення проблем, фізичні спроможності характеризуються потенціалом фізичної та розумової активності, продуктивністю розумової та фізичної праці.

Перехід до етапу набуття професіоналізму потребує особливої потреби до впровадження здоров'язберігаючих технологій. Він характеризується психічною напругою в нових умовах професійної діяльності, поступовою розтратою потенціалу існування (здоров'я) через відлучення молоді людини від системи фізичного виховання та відсутність індивідуальної програми фізичної активності.

В подальшому, на основі професійного рівня, формується реалізаційний рівень компетенцій через прояв і оцінку професійних якостей, психічних здібностей та характерних ознак особистості в її сформованості на першому етапі. Його досягнення реалізуються в прояві інтегральної адаптованості до змін в запитах суспільства, ефективності професійної діяльності та соціальному статусі особистості через самоздійсненність (рис 2).

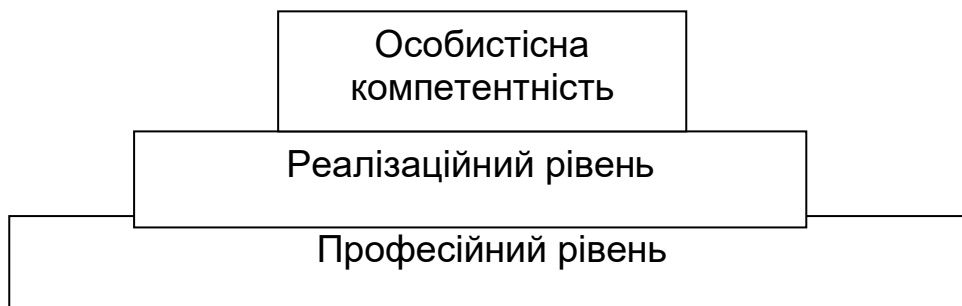
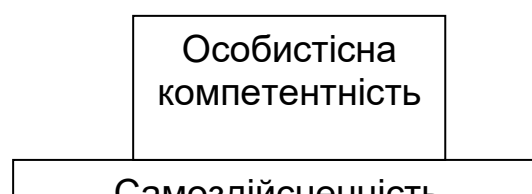

Рис. 2. Структура побудови компетенцій фахівця на етапі формування професіоналізму.

Реалізаційний рівень закладає рівень особистісної компетентності. Він відбивається не тільки професійними здобутками, а і соціальним визнанням особистості в якості суспільного лідера в вирішенні фахових та суспільних проблем.

Таким чином взаємодія чинників набуття фахової акмеологічності формує за своїм змістовним процесом культуру (culture (лат.) – покращення, перетворення), яка в поєднанні розуміння базового поняття „здоров’я” з проявом особистісних ознак веде до необхідності формування культури здоров’я особистості (рис 3).

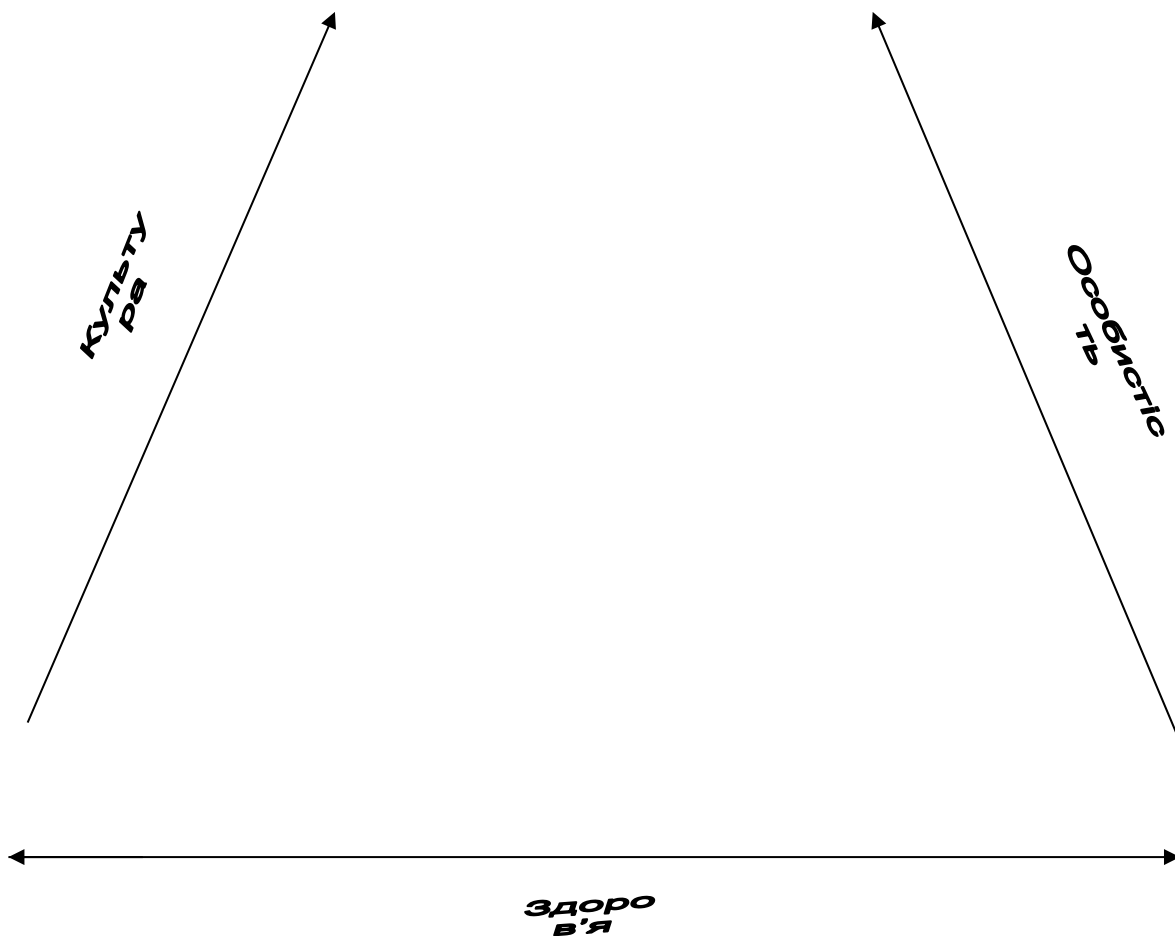

Рис. 3. Структура процесу формування компетенцій в побудові акмеологічного професіоналізму фахівця.

Таким чином системний підхід в аналізі чинників формування професіоналізму дає змогу визначити вагомість культури здоров'я особистості в загальній структурі набуття фахової освіти та формуванні необхідних компетенцій

Висновки. 1. Розгляд системних взаємодій біологічних, психологічних, соціальних чинників професійної успішності визначив базовий компонент його формування – розуміння здоров'я людини в поєднанні форми та функції біологічного існування, стану та процесу взаємодії з середовищем існування.

2. Успішність в сферах діяльності може бути реалізована через педагогічний вплив та формування культури розуміння психолого-

біологічних та особистісно-професійних чинників побудови фахової придатності.

3. Запропонована ієрархічна структура досягнення особистісної компетентності може надати алгоритм формування фахових компетенцій з визначенням фахової придатності та професійної орієнтації.

Подальше вдосконалення проблеми особистісної культури через деталізацію причинно-наслідкових зв'язків в міжрівневих взаємодіях, пошук та розробка модельних показників в проявах фахової придатності особистості на різних рівнях професійного зростання відкриває шлях до вдосконалення педагогічних технологій фахової освіти та особистої побудови шляхів самореалізації фахівця.

Література:

1. Амосов Н.М. Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья. – М.: АСТ; Донецк: Сталкер, 2002. – 590 с.
2. Апанасенко Г.Л. Эволюция биоэнергетики и здоровье человека. СПб.:МГП «Петрополис», 1992. – 123 с.
3. Гетман В.А. Антропозетика здоровья . Монография. Киев: Медкнига. – С. 21 – 29.
4. Петленко В.П. Валеология человека. Здоровье – Любовь – Красота. – СПб.: „Петроградський и К”, 1997 – т. 1-5.